

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені
ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Кафедра цивільної юстиції та адвокатури

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕДІАЦІЯ ТА ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО»**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – за вибором студента

ХАРКІВ 2021

Навчально-методичні матеріали для практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Медіація та цивільне судочинство» для студентів другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» / уклад.: Т. А. Цувіна. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2022. 29 с.

Розробник:

Цувіна Тетяна Андріївна, докторка юридичних наук, доцентка

Затверджено на засіданні кафедри цивільної юстиції та адвокатури
(протокол № 11 від 2 червня 2021 р.)
оновлено (протокол № 8 від 08 червня 2022 р.)

Завідувач кафедри - Гусаров Костянтин Володимирович, доктор
юридичних наук, професор

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Медіація та цивільне судочинство» включає поняття альтернативних способів вирішення цивільно-правових спорів, видів альтернативних способів вирішення цивільно-правових спорів, медіації, видів медіації, медіатора, принципів медіації, технік медіатора, структури медіації.

Вивчення курсу скеровано на засвоєння студентами значення основних категорій медіації, змісту процедури медіації, оволодіння навичками медіатора при вирішенні цивільно-правових спорів.

Навчальна дисципліна «Медіація та цивільне судочинство» за статусом у структурі освітньо-професійної програми підготовки правників є дисципліною за вибором та торкається широкої сфери юридичної практики та досліджень, передусім, медіації, її співвідношення зі сферою правосуддя, а також виконання угод за результатами медіації. За таких умов відповідна сфера професійної діяльності потребує системного опанування та концентрації зусиль щодо досягнення результатів навчання.

Мета навчальної дисципліни – формування цілісної системи професійних компетентностей здобувачів вищої освіти під час застосування позасудової та присудової медіації як способу альтернативного вирішення цивільно-правових спорів, а також набуття ними здатності розв'язувати складні задачі та проблеми, що виникають при застосуванні медіації, оволодіння знаннями, необхідними для критичної оцінки чинного законодавства у цій сфері та визначення напрямків його подальшого вдосконалення.

Завдання:

- формування поглибленої системи теоретичних знань щодо медіації як способу альтернативного вирішення цивільно-правових спорів, що може бути застосований у різних сферах правового регулювання, його особливостей та сфери застосування порівняно із класичним судочинством;
- розуміння основних тенденцій правового регулювання і практики медіації в контексті міжнародних стандартів цивільного процесу;
- оволодіння науково-теоретичними підходами, практичними методами і техніками професійної діяльності під час застосування медіації у професійній діяльності юриста;
- засвоєння інноваційних практик, практичних навичок побудови стратегії та тактики переговорів, засвоєння методики проведення медіаційних процедур;
- набуття умінь з аналізу й оцінки процесуальних ситуацій, які виникають під час медіації у професійній діяльності юриста.

Пререквізити: «Цивільний процес».

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого» (протокол № ... від ... 2022 р.)

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕДІАЦІЯ ТА ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО»

Модуль 1 Медіація у системі альтернативного вирішення цивільно-правових спорів.

Сфера альтернативного вирішення цивільно-правових спорів. Детермінанти формування альтернативного вирішення цивільно-правових спорів як окремого сегменту юридичної практики в у II половині XX століття. Поняття та ознаки альтернативного вирішення спорів. Альтернативне вирішення спорів як окрема форма захисту порушених, невизнаних та оспорюваних прав, свобод та інтересів. Альтернативне вирішення спорів та судочинство. Альтернативне вирішення спорів у контексті міжнародного стандарту доступності правосуддя. Принципи альтернативного вирішення спорів. Джерела правового регулювання альтернативного вирішення спорів.

Способи альтернативного вирішення спорів. Класифікація способів альтернативного вирішення цивільно-правових спорів. Квасісудові способи альтернативного вирішення спорів (третейське судочинство, міжнародний комерційний арбітраж). Консенсуальні способи альтернативного вирішення спорів (переговори, медіація, врегулювання спору за участю судді тощо). Комбіновані (гібридні) способи альтернативного вирішення цивільно-правових спорів (мед-арб, арб-мед, партисипативні процедури, колаборативні процедури, спрощений суд присяжних, міні-розгляд тощо). Онлайн вирішення цивільно-правових спорів.

Медіація у системі альтернативних способів вирішення спорів. Поняття медіації, її ознаки та значення. Сфера застосування медіації. Моделі та види медіації. Зовнішня та судова (присудова, анексована судом) медіація. Сприяюча (фасилітативна) та трансформативна медіація. Безоплатна та комерційна медіація.

Джерела правового регулювання процедур медіації. Рекомендація No R (98) 1 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в сімейних справах. Рекомендація No Rec (2001) 9 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами й сторонами-приватними особами. Рекомендація No Rec (2002) 10 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в цивільних справах. Директива 2008/52/ЄС щодо окремих аспектів медіації в цивільних та комерційних справах. Конвенція ООН про міжнародні угоди, досягнуті за результатами медіації (Сінгапурська конвенція) 2019 р. та її імплементація на рівні національних правопорядків.

Модуль 2. Організаційні засади медіації.

Учасники медіації. Сторони медіації. Медіатор. Інші учасники медіації (представники сторін, перекладач, експерт тощо).

Медіатор. Професія медіатора та вимоги до медіаторів. Деонтологічні норми поведінки медіатора та етика медіатора. Саморегулівні організації медіаторів.

Професійні компетентності медіатора. Конфліктологічна компетентність медіатора. Комунікативна компетентність медіатора. Процедурна компетентність медіатора. Правова компетентність медіатора. Медіація в діяльності представників різних юридичних професій. Техніки медіатора.

Модуль 3. Структурно-функціональна характеристика процедури медіації.

Принципи медіації. Принцип добровільності. Принцип конфіденційності. Принцип рівноправності сторін. Принцип самовизначення сторін. Принцип незалежності, неупередженості та нейтральності медіатора.

Порядок проведення медіації. Вступ та розвідка. Вивчення ситуації. Пошук варіантів рішення. Підготовка та підписання угоди. Постмедіація. Особливості проведення медіації в окремих категоріях справ (цивільні, сімейні, житлові тощо). Бізнес-медіація. Онлайн медіація. Виконання угод, досягнутих за результатами медіації.

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Сфера альтернативного вирішення цивільно-правових спорів.

Лекції – 2 год.

Колоквіум – 2 год.

Питання для обговорення:

1. Детермінанти формування альтернативного розгляду цивільних справ як окремого сегменту юридичної практики в у II половині XX століття.
2. Альтернативний розгляд цивільних справ як окрема форма захисту порушених, невизнаних та оспорюваних прав, свобод та інтересів.
3. Альтернативний розгляд цивільних справ у контексті міжнародного стандарту доступності правосуддя та права на справедливий судовий розгляд.
4. Цивільне судочинство та альтернативний розгляд цивільних справ
5. Поняття, ознаки та система способів альтернативного розгляду цивільних справ.

6. Джерела правового регулювання альтернативного розгляду цивільних справ
7. Принципи альтернативного розгляду цивільних справ.

Тема 2. Способи альтернативного вирішення цивільно-правових спорів.

Лекції – 4 год.

Практичне заняття - 4 год.

Питання для обговорення:

1. Класифікація способів альтернативного вирішення цивільно-правових спорів.
2. Квасісудові способи альтернативного вирішення спорів (третейське судочинство, міжнародний комерційний арбітраж).
3. Консенсуальні способи альтернативного вирішення спорів (переговори, медіація, врегулювання спору за участю судді тощо).
4. Комбіновані (гібридні) способи альтернативного вирішення цивільно-правових спорів (мед-арб, арб-мед, партисипативні процедури, колаборативні процедури, спрощений суд присяжних, міні-розгляд тощо).
5. Онлайн вирішення цивільно-правових спорів.

ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Іванов та Петрова були власниками двох сусідніх бізнесів на пляжі. Бізнес обох полягав у ресторанній діяльності. Межа між двома ресторанами була умовною та невизначеною. Пізніше Іванова дізналася, що Петров здійснює недобросовісну конкуренцію, переманюючи клієнтів Іванової, зводячи наклепи на ресторан Іванової, підбурюючи працівників ресторану Іванової переходити у власний ресторан. Іванова була незадоволена і вирішила звернутися за консультацією до адвоката щодо можливих способів вирішення її спору.

Які спори можуть бути предметом процедури медіації? Яке правове регулювання процедури медіації? Чи може бути проведена медіація у цій ситуації? Оцініть доцільність застосування різних способів вирішення спорів у цій ситуації.

Завдання 2. У лютому 2020 року ВАТ «Волгобурмаш» звернулося до суду з клопотанням про надання дозволу на примусове виконання рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України від 27 жовтня 2019 року, за яким з ТОВ «Волгобурмаш-Україна» на користь ВАТ «Волгобурмаш» (Російська Федерація) стягнуто заборгованість за контрактом. Ухвалою від 28 квітня

2020 року у задоволенні клопотання відмовлено, адже ВАТ «Волгобурмаш» та ТОВ «Волгобурмаш-Україна» не було дотримано арбітражної процедури, оскільки перед зверненням до міжнародного комерційного суду не проведено переговорів, обов'язковість яких встановлено укладеним між ними контрактом. ВАТ «Волгобурмаш» звернулося із апеляційною скаргою на зазначену ухвалу суду, посилаючись на те, що при розгляді клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення арбітражного суду, суд першої інстанції позбавлений повноважень щодо збирання і дослідження нових доказів та переоцінки висновків, встановлених арбітражним судом.

Яке рішення за результатами розгляду апеляційної скарги має прийняти суд? Який порядок видачі виконавчих листів на примусове виконання рішень міжнародного комерційного арбітражу?

Завдання 3. ТОВ «Укрнафтогазмаш», що створене та діє за українським правом (далі – «**Укрнафтогазмаш**»), уклало з Bakerford LLC, що створене та діє за правом штату Техас (далі – «**Bakerford**»), договір про постачання, монтаж, введення в експлуатацію та обслуговування обладнання для нафтогазової промисловості (далі – «**Договір**»). Договір був укладений шляхом обміну підписаними сканкопіями по електронній пошті. Договір містить статтю 24 «Вирішення спорів» наступного змісту: «1. Будь-які спори що виникають на підставі або у зв'язку з цим Договором, у тому числі щодо виконання, тлумачення та розірвання цього Договору підлягають вирішенню шляхом переговорів. 2. Якщо переговори не досягли своєї мети, то вони можуть бути передані на вирішення до Стокольмського арбітражу. Мова арбітражу – англійська. Кількість арбітрів – три». Bakerford постачав і монтував обладнання для Укрнафтогазу кілька років. Укрнафтогаз відмовився оплачувати останню партію продукції вартістю близько 3 мільйонів доларів, звинувативши Bakerford у тому, що поставлена продукція не досягла заявлених показників після монтажу. Bakerford звернувся до Арбітражного інституту при Торговій палаті Стокгольма з клопотанням про арбітраж. Коли про це дізнався Укрнафтогаз, він звернувся до Господарського суду м. Києва з позовом про визнання статті 24 недійсною на тій підставі, що вона містить посилання на неіснуючу арбітражу установу. Bakerford звернувся до Вас з проханням надати письмову консультацію щодо того, які мають бути його подальші дії, які аргументи слід використати в Господарському суді і яка ймовірність, що Господарський суд задовольнить заяву Укрнафтогазу.

Напишіть письмову консультацію для Bakerford з посиланнями на міжнародні договори, законодавство, доктрину і судову практику.

Тема 3. Медіація у системі альтернативних способів вирішення спорів.

Лекції – 2 год.

Практичне заняття - 2 год.

Питання для обговорення:

1. Поняття медіації, її ознаки та значення.
2. Сфера застосування медіації.
3. Моделі та види медіації.
4. Зовнішня та судова (присудова, анексована судом) медіація.
5. Сприяюча (фасилітативна) та трансформативна медіація.
Безоплатна та комерційна медіація.

ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Міська адміністрація прийняла рішення закрити квітковий ринок, який розташувався на центральній площі міста. Причиною такого рішення є те, що ринок своїм виглядом псує краєвид та історичний центр міста.

Серед іншого міська влада апелює до того, що на площі існує проблема прохідності: потік перехожих не здатний уміститися на настільки вузькому тротуарі.

Два місяці тому міська адміністрація зустрічалася з представниками продавців квітів. За результатами зустрічі вони домовилися, що продавці підготують проект закритих торгових павільйонів. Проте після цієї події була довготривала пауза, після якої питання так і не було вирішено. З огляду на це міська адміністрація вирішила при- брати ринок із території центральної площі.

У день зносу ринку продавці квітів вийшли мітингувати. У ході акції вони прикували себе залізними ланцюгами до своїх торгових місць, мотивуючи це тим, що ніколи не підуть звідси.

Завдяки зусиллям поліції громадський порядок все ж таки вдалося відновити, проте конфлікт між адміністрацією міста і продавцями квітів залишився невичерпаним.

Наведіть характеристику медіації як альтернативного вирішення спору. Які види медіації вам відомі? Який вид медіації є найбільш ефективним для продавців квітів? Чи можливе проведення медіації у цій ситуації?

Завдання 2. На приватному підприємстві, яке займається наданням психолого-педагогічних послуг населенню та організаціям, виник конфлікт між двома співробітниками – Івановим і Петровим.

Іванов – молодий, енергійний співробітник, який нещодавно був прийнятий в організацію. Він добре справляється зі своїми обов'язками менеджера по роботі з клієнтами, проте достатньо складно знаходить спільну мову з новим колективом. Зокрема, йому не подобаються деякі колеги та ставлення співробітників до своєї роботи.

Попри це Іванов із властивою йому енергією та ентузіазмом два тижні тому заявив директору, що він хотів би бути включеним до списків стажистів на посаду тренера-стажиста. У свою чергу директор підприємства погодився на це та затвердив Іванова як кандидата на посаду стажиста, після чого Іванов радісно оголосив про рішення директора співробітникам підприємства.

Новина для співробітників підприємства була несподіваною. Найбільше таким рішенням директора був незадоволений Петров, оскільки саме він прагнув бути зарахованим у стажисти найближчим часом. Він вважає таке рішення директора передчасним, оскільки, на його думку, він є більш досвідченим фахівцем. Він уже давно працює на підприємстві та знає всі тонкощі його діяльності. До того ж Петров має гарні стосунки з колегами по роботі, які постійно його підтримують та стають на його бік.

Однак після затвердження Іванова як кандидата на посаду стажиста атмосфера в колективі дуже сильно загострилась. І це попри те, що за весь час існування підприємства (близько п'яти років) колектив завжди був достатньо дружній і згуртований.

Наведіть характеристики медіації як альтернативного вирішення спору. Які моделі медіації вам відомі? Яка модель медіації є найбільш ефективним для сторін конфлікту? Чи можливе проведення медіації у трудових спорах?

Завдання 3. На державному підприємстві, яке займається наданням сервісних послуг у транспортній сфері «Техносерв», виник конфлікт між директором Вахтангом і профспілковим лідером Тетяною.

Напередодні конфлікту директором було погоджено в галузевому міністерстві підняття заробітної плати на підприємстві, яка наразі дорівнює 3723 грн. Тетяна як профспілковий лідер хоче збільшити суму мінімальної зарплати для працівників до 5350–5500 грн. Водночас директор разом із головним бухгалтером пояснюють їй, що при такій сумі підприємство стане збитковим, утратить свою цінність прибуткового підприємства в структурі міністерства, що, у свою чергу, призведе до його ліквідації. Директор пропонує суму в 5000 грн., але Тетяна наполягає на своєму.

Разом із тим профспілка вимагає, щоб директор підприємства звільнив чотирьох співробітників, яких було взято під час протестів на середні адміністративні посади; укладення нового колективного договору, який передбачає підвищення відрахувань із фонду оплати праці на культурно-масову діяльність у розмірі 3 % (у десять разів більше

мінімальної ставки 0,3 %, але закон дозволяє підвищувати); прийняття штатного розпису в редакції профспілки.

Тетяна вже 20 років працює на підприємстві на неадміністративній посаді та має повагу в колективі. Після перемоги в страйку, через який було звільнено попереднього директора, вона вважає очолювану нею профспілку рушійною силою на підприємстві, за допомогою якої можна звільнити з посади будь-якого директора.

Директор підприємства Вахтанг закінчив Гарвардський університет. Він приїхав на нове місце роботи з бажанням поліпшити стан справ підприємства. Але зустрів протест і бойкот профспілки, з якою жодного конструктивного діалогу немає.

Наведіть характеристики медіації як альтернативного вирішення спору. Які моделі та види медіації вам відомі? Яка модель та вид медіації є найбільш ефективним для сторін конфлікту? Чи можливе проведення медіації у цій ситуації?

Тема 4. Джерела правового регулювання процедур медіації.

Лекції – 2 год.

Практичне заняття - 2 год.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика правового регулювання медіації.
2. Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи у сфері медіації.
3. Директива 2008/52/ЄС щодо окремих аспектів медіації в цивільних та комерційних справах.
4. Загальна характеристика Закону України “Про медіацію”.
5. Конвенція ООН про міжнародні угоди, досягнуті за результатами медіації (Сінгапурська конвенція) 2019 р. та її імплементація на рівні національних правопорядків.

ЗАВДАННЯ

Завдання 1. У вересні 2016 року Афанасьєв П. В. звернувся до Приморського районного суду м. Одеси з позовом до Афанасьєвої О. А. та Підлісного А. І. про визнання недійсним правочину та поділ спільного майна подружжя. Позивач зазначав, що з 17.09.2005 до 01.09.2016 р. перебував у шлюбі з відповідачкою. За час шлюбу ними придбано легковий автомобіль та квартиру. Відповідачка само- вільно, без його згоди, продала спірний автомобіль своєму батьку - відповідачу по справі Підлісному А. І. Позивач просив визнати недійсним договір купівлі-продажу легкового автомобіля та провести поділ нерухомого майна: виділити відповідачці квартиру; вирішити питання про сплату грошової компенсації за частку у вартості спільного нажитого майна; виділити йому у власність спірний автомобіль та вирішити питання про виплату

ним грошової компенсації за частку автомобіля на депозитний рахунок суду.

Відповідачка звернулася до суду із зустрічним позовом про поділ майна подружжя. Позивачка просила розділити спільне майно подружжя, виділивши їй у власність будівельні матеріали на суму 100000 грн., придбані за час шлюбу; виділити позивачу у власність квартиру; вирішити питання про стягнення грошової компенсації у випадку встановлення відхилення від рівності часток подружжя.

Під час попереднього судового засідання сторони виявили бажання передати справу на розгляд медіатору. Суддя постановила ухвалу про відмову у передачі справи на вирішення за допомогою процедури медіації та продовження розгляду справи, мотивуючи недоцільністю проведення медіації складністю справи.

Чи правильні дії суду? Яка існує практика законодавчого регулювання медіаційних процедур у сфері цивільної юрисдикції?

Завдання 2. Іваницький А. І. звернувся до суду із позовом про захист честі, гідності та ділової репутації до газети «Вісті» та Кондратьєвої О. М., мотивуючи свій позов неправдивістю інформації щодо невідповідних умов праці на його підприємстві із вироблення добрив, що містилася у статті Кондратьєвої О. М., надрукованої у газеті «Вісті».

Під час судового засідання сторони виявили бажання скористатися процедурою присудової медіації та подали про це відповідне клопотання. Суддя задовольнила клопотання і постановила ухвалу про закриття провадження у справі та передачу справи на розгляд медіатору - консультанту суду Самойловій С. М.

Чи правильні дії суду? Які види медіації вам відомі? Як медіація інтегрується у судовий процес?

Завдання 3. Колісник О. П. звернулася до суду із заявою про обмеження дієздатності її чоловіка Колісника Г. П., мотивуючи свою заяву тим, що останній систематично відвідує платні сайти гри в покер, де витрачає усю заробітну плату, що свідчить про те, що її чоловік зловживає азартними іграми, чим ставить себе та свою сім'ю у скрутне матеріальне становище.

Під час судового засідання сторони виявили бажання звернутися до медіатора для врегулювання конфлікту. Суддя постановив ухвалу про зупинення провадження у справі для проведення процедури медіації. За результатами медіації було укладено медіаційну угоду, яка після відновлення провадження у справі була затверджена судом як мирова.

Чи правомірні дії суду? Яке співвідношення медіаційної та мирової угоди?

Завдання 4. ТОВ «Дніпробуд» уклало з ПП «Справа» договір будівельного підряду, за яким зобов'язалося збудувати складські приміщення для зберігання лісоматеріалів. У договорі містилося медіаційне застереження. ТОВ «Дніпробуд» зобов'язання за договором не виконало. Під час медіаційних процедур сторони домовилися про те, що ТОВ «Дніпробуд» замість виконання робіт за договором надасть ПП «Справа» будівельні матеріали протягом 1 місяця. Однак зі спливом вказаного строку матеріали надані не були. ПП «Справа» звернулося до суду із заявою про видачу виконавчого листа. Суддя, розглянувши відповідну заяву, видав виконавчий лист на примусове виконання медіаційної угоди.

Чи правильні дії суду? Чи може бути виконана медіаційна угода у примусовому порядку?

Тема 5. Учасники медіації.

Лекції – 2 год.

Практичне заняття - 2 год.

Питання для обговорення:

1. Учасники медіації.
2. Сторони медіації, їх правовий статус, права та обов'язки.
3. Медіатор як учасник медіації.
4. Інші учасники медіації (представники сторін, перекладач, експерт тощо).

ЗАВДАННЯ

Завдання 1. До фітнес-клубу «Спорт – це життя» за рекомендаціями своїх знайомих мала намір потрапити Марина – молодий лікар зі спортивної медицини. Зокрема, наприкінці березня Марина прийшла до фітнес-клубу на гостьовий візит, який передбачав знайомство з клубом для подальшого придбання клубних карт. Вона відвідала басейн і сауну, де її оглянув лікар, а також тренажерний зал, де була проведена консультація інструктора.

Під час гостьового візиту Марина вирішила одразу придбати клубну карту на рік, сплативши половину її вартості й підписавши договір із фітнес-клубом. Решту суми вона мала віддати при першому відвідуванні, яке було заплановано на початок наступного місяця.

У день першого відвідування фітнес-клубу Марині довелося зіткнутися з неприязню нового адміністратора фітнес-клубу Ганни. Зокрема, остання зовсім не звертала увагу на нову клієнтку: не привіталася з нею, не допомогла зорієнтуватися, де переодягальня, на всі запитання відповідала грубим тоном, що вона зайнята і їй ніколи возитися з Мариною.

Будучи дуже вразливою людиною, Марина вирішила розірвати договір із фітнес-клубом, але ані його керівництво, ані юрист на зв'язок з нею не виходили. Коли ж Марина прийшла до фітнес-клубу та оголосила про те, що буде звертатися зі скаргою до органів захисту прав споживачів, їй все-таки призначили зустріч з юристом. Водночас юрист пояснив Марині, що для розірвання договору та повернення сплачених нею коштів необхідна наявність однієї з обґрунтованих підстав, що безпосередньо міститься в переліку договору.

Ознайомившись удома більш детально з умовами договору, Марина побачила, що такої підстави для розірвання договору, як «пихатість адміністратора клубу», у ньому, звісно, не було. Отже, перед нею був вибір: спробувати все ж таки відвідувати фітнес-клуб та не комунікувати з пихатим адміністратором або повністю втратити сплачені нею кошти. Відтак Марина вирішила продовжити свої заняття у фітнес-клубі. Проте за два тижні вона зрозуміла, що через поведінку адміністратора Ганни вона більше не може ходити до цього закладу. Її терпіння було повністю вичерпано. З огляду на це, Марина вирішила розірвати свої відносини з клубом, про що був повідомлений його директор. Разом із тим Марина мала намір і повернути сплачені нею гроші. Тому вона повідомила керівництво, що звертатиметься до суду.

Наведіть характеристику права на медіацію як суб'єктивного права особи. Хто є сторонами цього конфлікту? У чому переваги медіації у порівнянні з судом? Які існують обмеження щодо сторін у медіації?

Завдання 2. Трудовий конфлікт у компанії з виробництва сировини «Райкун» триває вже понад два роки. За весь час конфлікту працівники про- вели низку протестних заходів, зокрема попереджувальні страйки й пікети. Паралельно йшли переговори з керівництвом компанії. Проте жодного разу до консенсусу та вирішення конфлікту сторони так і не дійшли.

Причиною численних протестів працівників було порушення умов праці з боку керівників, зокрема надурочна робота. Оскільки мирні переговори не допомогли в цій ситуації, співробітники вирішили провести страйк. Про проведення акції було повідомлено керівництво за 9 днів до початку, як це належить за законодавством. Також працівники зібрали на підтримку своїх вимог підписи 58 співробітників з 80.

Проте після цього з боку керівництва розпочався тиск. Уже перед початком страйку 18 осіб відмовилися від проведення страйку через тиск керівництва. Лідери протестуючих працівників одразу звернулися до директора підприємства, який відповів, що його неправильно зрозуміли й жодного тиску з його боку не було.

На цьому спроби зірвати страйк не припинилися. Перед початком нічної зміни, коли мав проходити страйк, керівництво компанії видало наказ про безперервну роботу до восьмої ранку.

Проте попри намагання керівництва перешкодити проведенню страйку рівно опівночі запланованої дати він розпочався. У ньому взяли участь 35 з 60 осіб, що працювали в нічну зміну. Через це робота підприємства була повністю зупинена. Керівництво намагалося відновити роботу, погрожуючи застосувати дисциплінарні стягнення до працівників, які відмовлялися працювати. Проте їхні намагання виявилися марними.

У результаті 35 з 40 страйкуючих вранці було оголошено дисциплінарне стягнення. Підприємство також за ніч страйку втратило 850 тисяч гривень.

Наведіть характеристику права на медіацію як суб'єктивного права особи. Хто є сторонами цього конфлікту? Чи може трудовий колектив бути стороною у медіації? Які інші особи, крім медіатора та сторін можуть залучатися до медіації? У чому переваги медіації у порівнянні з комісією з трудових спорів?

Завдання 3. ТОВ «Спайдер» є виробником жіночого взуття. Три місяці тому ТОВ «Підбори» взяло під реалізацію у ТОВ «Спайдер» 400 пар жіночого взуття. Між товариствами була домовленість, що ТОВ «Підбори» проведе розрахунки за товар не відразу після його отримання, а через 4 місяці.

Через деякий час з'ясувалося, що у ТОВ «Підбори» з'явилися фінансові труднощі. ТОВ «Спайдер», дізнавшись про це, виявило стурбованість і стало вимагати у ТОВ «Підбори» повернення свого товару або грошей, тим паче, що вже спливав строк платежу і у ТОВ «Спайдер» були свої фінансові зобов'язання перед іншими партнерами. ТОВ «Підбори» не хотіло втрачати свого бізнес-партнера – ТОВ «Спайдер», але не мало змоги одразу повернути всі кошти.

Наведіть характеристику права на медіацію як суб'єктивного права особи. Хто є сторонами цього конфлікту? Чи може юридична особа бути стороною у медіації? Які інші особи, крім медіатора та сторін можуть залучатися до медіації? Як юридична особа може реалізувати своє право на медіацію?

Тема 6. Медіатор.

Лекції – 2 год.

Практичне заняття - 2 год.

Питання для обговорення:

1. Медіатор як професія.
2. Вимоги до медіатора.
3. Етичні стандарти поведінки медіатора.
4. Відповідальність медіаторів.

ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Рішенням Московського районного суду м. Харкова від 12.04.2015 р. шлюб між Петренко П. М. та Петренком Т. Н. було розірвано. Проте між колишнім подружжям залишилося багато невирішених питань. Зокрема, про те, з ким має проживати донька та син подружжя, а також погодження зустрічей з другим із батьків; про поділ спільної сумісної власності подружжя (будинку, квартири, легкового автомобіля, двох вантажівок, депозитного рахунку в банку, а також колекції картин Моне); про те, з ким залишиться проживати пес породи Лабрадор Ретривер на прізвисько Денвер, подарований їм на весілля. Для вирішення зазначених питань сторони вирішили звернутися до медіатора, яким обрали адвоката Іванова П. М.

Яка суть медіаційних процедур? Які вимоги висуваються до медіатора відповідно до міжнародних стандартів у цій сфері? Чи може медіатором бути суддя, адвокат, викладач кафедри цивільного процесу?

Завдання 2. Марина та Тетяна – доньки одного батька від різних жінок. У 2017 році їхній батько помер, не залишивши заповіту. Спадкова справа була відкрита в нотаріуса у 2018 році. Заяви про прийняття спадщини були подані в строк обома спадкоємцями. Сестри між собою не спілкуються і не бажають установлювати нормальні стосунки.

Марина є молодшою донькою (28 років), має інвалідність із дитинства, одинока і не може мати дітей, працює викладачем музики. Тетяна (46 років) заміжня, має двох дітей та керує власним невеликим бізнесом. Тетяна постійно спілкувалася з батьком. Останні 5 років він жив у неї, оскільки тяжко хворів та потребував допомоги.

Марина та Тетяна звернулися до нотаріуса для проведення медіації. Нотаріус намагався примирити сторони кілька разів. Спочатку кожен поодиночку, а потім запрошував обох доньок на спільні зустрічі, але вони приходили тільки поодиночку. Щоразу нотаріус переконував кожен з доньок, що краще для обох буде домовитись, аніж судитися довгі роки, витрачаючи час, гроші та власні нерви.

Яка суть медіаційних процедур? Які вимоги висуваються до медіатора відповідно до міжнародних стандартів у цій сфері? Чи може медіатором бути нотаріус?

Завдання 3. В. звернувся до адвоката з проханням надати правову допомогу в справі про визначення місця проживання його малолітніх дітей.

В. пояснив, що має двох дітей – сина п'яти років та доньку десяти років. В. матеріально забезпечує дітей, створює всі умови для їхнього розвитку, має власне житло. Натомість колишня дружина О. створила нову сім'ю, не приділяє уваги дітям і не виконує батьківських обов'язків. Фактично діти проживали в батьків Олени до березня 2015 року, коли В.

забрав їх до себе. Адвокату стало відомо про факт домашнього насилля в сім'ї.

Яка суть медіаційних процедур? Які вимоги висуваються до медіатора відповідно до міжнародних стандартів у цій сфері? Чи може медіатором бути адвокат? Чи можливе проведення медіації у цій ситуації?

Завдання 4. Подружжя Іванових перебувають у стадії розлучення. У них є неповнолітня донька, яка вчиться в 6-му класі. Дівчинка потребує лікування (бронхіальна астма алергічного походження). Вони проживають у двокімнатній квартирі, купленої ними в шлюбі. Мають недобудований двоповерховий будинок у передмісті (виведено тільки стіни). Будинок зводиться на земельній ділянці, яка належить матері чоловіка.

Із відповідним позовом подружжя звернулася до суду. Суддя Петренко, якому було розподілено справу, з власної ініціативи запропонував провести медіація і себе у якості медіатора.

Яка суть медіаційних процедур? Які вимоги висуваються до медіатора відповідно до міжнародних стандартів у цій сфері? Чи може медіатором бути суддя? Чи можливе проведення медіації у цій ситуації?

Тема 7. Професійні компетентності медіатора.

Лекції – 2 год.

Практичне заняття - 2 год.

Питання для обговорення:

1. Конфліктологічна компетентність медіатора.
2. Комунікативна компетентність медіатора.
3. Процедурна компетентність медіатора.
4. Рефлексивна компетентності медіатора.
5. Правова компетентність медіатора.

ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Учасники навчальної групи об'єднуються в пари: один із них буде говорити, а інший – слухати. Протягом трьох хвилин перший з пари розповідає другому про якусь реальну проблему зі свого життя (це може бути влаштування на роботу, установлення контакту з іншими людьми, проведення ремонту, сварка з батьками тощо). Слухач при цьому застосовує навички активного слухання, виявляючи зацікавленість у розповіді. Далі протягом 1-ї хвилини оповідач надає зворотний зв'язок, указуючи, що допомагало йому розкритися перед співрозмовником, а що – заважало. Далі протягом трьох хвилин оповідач розповідає про те, яким чином він долає проблему, які свої сильні сторони він використовує.

Слухач знову застосовує навички активного слухання, намагаючись виправити помилки, які він зробив при першому слуханні. Наступні 3 хвилини слухач має переказати все, що він зрозумів з обох оповідань. При цьому оповідач мовчить і лише кивком голови підтверджує або заперечує правильність того, зрозумів його слухач чи ні. У разі незгоди, слухач має виправити свій переказ. Потім слухач та оповідач міняються ролями.

Завдання 2. Викладач пояснює недоліки та конфліктний потенціал тверджень із наказовою модальністю і пропонує переформулювати накази та спонукання у висловлення власних потреб мовця. Наприклад: Мати каже синові: «Ти маєш добре вчитися, інакше не вступиш до університету!», що можна висловити таким чином: «Я турбуюся про твою долю і для мене важливо, щоби ти добре вчився і без проблем вступив до університету».

Переформулюйте наступні фрази: «У тебе завжди безлад у кімнаті!»; «Ти маєш виконати це завдання до кінця тижня!»; «Як завжди, ти запізнився!»; «Врешті-решт, ти даси мені грошей? Дітям потрібно купити зимове взуття»; «Тобі не слід іти на цю вечірку, там збереться сумнівна компанія».

Завдання 3. Відпрацюйте навичку переформулювання: 1) Мати – доньці, яка збирається заміж за неприйняттого на думку матері чоловіка: «Ну, це тільки через мій труп!»; 2) Дружина – чоловіку, який квапить її зі зборами до театру, оскільки в них є всі шанси запізнитись: «Залиш мене в спокої! Краще би таксі викликав»; 3) Дівчина – бойфренду, який подарував їй кошечку, знаючи, що вона – алергік: «Ти взагалі нормальний?»; 4) Керівник відділу – працівнику, який черговий раз запізнився на роботу: «Ну, Ви у своєму амплуа!»; 5) Пасажирка, яка мало не впала через різке гальмування – водію маршрутки, який різко загальмував, аби уникнути наїзду на пішохода: «Обережніше, ти ж не картоплю везеш!»; 6) Відвідувач ресторану – офіціантові, який не квапиться його обслужити: «Ти бува не заснув? Прийми нарешті замовлення».

Завдання 4. За пропонованим шаблоном дати емпатичну відповідь на пропоновані ситуації. Емпатична відповідь включає називання тієї емоції, яку переживає людина, з якою ви спілкуєтесь. *Шаблон: Ситуація – емпатична відповідь «Ти відчуваєш, що...? Я правий?».* Приклад: «Так і не знайшовши в сумці телефону, Марічка зітхнула і відвернулась до вікна». Емпатична відповідь може бути такою: «Ти засмучена тим, що залишилась без зв'язку? Я правий?».

Надайте емпатичну відповідь на пропоновані ситуації: 1) Брат прийшов додому дуже пізно зморений і сказав, що, очевидно, він втратить роботу; 2) Студент вийшов з аудиторії і сказав, що йому випав «нещасливий білет». Іспит доведеться перескладати; 3) Друг сказав, що

щойно виграв у лото тисячу гривень; 4) Ваша колега поговорила з кимось по телефону, з тих пір мовчить і безцільно крутить у руках олівець; 5) Ваш співробітник вийшов із кабінету керівника підприємства і каже, що його переводять до іншого відділу, розташованого дуже далеко від його домівки; 6) Ваша дитина не хоче йти до школи, тому що в класі їй дали образливе прізвисько; 7) Ваша сестра має вперше виступити в місцевій філармонії із соль- ним концертом і страшенно нервується.

Тема 8. Принципи медіації.

Лекції – 2 год.

Практичне заняття - 2 год.

Питання для обговорення:

1. Поняття принципів медіації.
2. Принцип добровільності.
3. Принцип конфіденційності.
4. Принцип рівноправності сторін.
5. Принцип самовизначення сторін.
6. Принцип незалежності, неупередженості та нейтральності медіатора.

ЗАВДАННЯ

Завдання 1. До адвокатського об'єднання “Іванов і партнери” звернулося ТОВ “Світоч” з проханням провести медіацію між ним та ТОВ “Привіт” щодо недопоставки тари. Медіацію було проведено старшим партнером адвокатського об'єднання Магницьким Л.К., однак вона не завершилася досягненням згоди. Після цього керівним партнером адвокатського об'єднання “Іванов і партнери” Івановим Т. М. було подано позов до господарського суду, де у якості доказу було додано аудіозапис, зроблений під час медіації, на якому ТОВ “Привіт” визнає факт недопоставки тари. Дізнавшись про те, що одне й те саме адвокатське об'єднання проводило медіацію, а в подальшому подало позов у справі ТОВ “Привіт” написало скаргу до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, в якій зазначалося про порушення правил адвокатської етики.

Чи порушені принципи медіації у цьому випадку? Що слід робити учасникам?

Завдання 2. До медіатора Олени звернулися сторони – Тетяна та Андрій – для проведення медіації. Після проведення декількох медіаційних сесій Олена та Тетяна зустрілися випадково у дитячому садочку, де з'ясувалося, що їх діти ходять до однієї групи. Тетяна запропонувала нічого не говорити про це другій стороні – Андрію, адже він як завжди зробить з мухи слона та всі зусилля, які вони досягли у

медіації за декілька зустрічей з Оленою будуть зіпсовані. Олена погодилася на це, зауваживши, що таку складну сторону, як Андрій, ще треба пошукати.

Чи порушені принципи медіації у цьому випадку? Що слід було зробити учасникам? Чи може бути Олена медіатором у цій справі?

Завдання 3. Дмитро та Олег брали участь у медіації, проте не досягли домовленості та припинили цю процедуру, звернувшись до суду. Під час розгляду справи в суді Дмитро заявив клопотання про виклик у судові засідання для допиту як свідка медіатора, який проводив медіацію, для посвідчення того факту, що з метою не допустити його вихід із медіації медіатор не реагувала на його прохання дозволити йому вийти та прийняти ліки, та продовжувала проведення медіації, зачинивши двері на ключ. Суд викликав медіатора у судові засідання для допиту, під час якого остання все заперечувала.

Чи порушені принципи медіації у цьому випадку? Чи правильні дії суду? Чи правильні дії медіатора?

Тема 9. Порядок проведення медіації (частина 1).

Лекції – 2 год.

Практичне заняття - 2 год.

Питання для обговорення:

1. Порядок проведення медіації.
2. Вступ та розвідка.
3. Вивчення ситуації.
4. Пошук варіантів рішення.
5. Підготовка та підписання угоди.
6. Постмедіація.
7. Особливості проведення медіації в окремих категоріях справ (цивільні, сімейні, житлові тощо).
8. Онлайн медіація.
9. Виконання угод, досягнутих за результатами медіації.

ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Компанію «Сенс» було створено у 1998 році. Вона успішно здійснювала торгівлю специфічною групою товарів – принтерами та фотопринтерами в магазині, розташованому на вул. Медовій, 11. За ці роки «Сенс» вже заробив хорошу репутацію та напрацював власних клієнтів, інвестуючи чимало коштів, у тому числі, у рекламу власного бренду та продукції. У 2016 році в сусідньому нежитловому приміщенні, розташованому на вул. Медовій, 11, з'явилась

вивіска «Центр оргтехніки «Сенс». Як з'ясувалось, це товариство було зареєстроване ще у 2014 році, зараз переїхало в новий магазин, що знаходиться в безпосередній близькості до магазину компанії «Сенс». Центр здійснює торгівлю всіма видами оргтехніки, також і принтерами. Ураховуючи схожість найменувань товариств, збіг їх місцезнаходження та однорідність продукції, торгівлю якою вони здійснюють, компанія «Сенс» подала позов до Центру про заборону використовувати комерційне найменування у зв'язку з його схожістю до ступеня сплутування з комерційним найменуванням «Сенс». В обґрунтування своєї позиції компанія «Сенс» посилялась на введення в оману її споживачів через майже тотожність назв при пошуку інформації в мережі Інтернет та фактично паразитування Центру на діловій репутації компанії «Сенс», напрацьованого десятиліттями. До суду апеляційної інстанції адвокати Центру подали копію свідоцтва про знак для товарів і послуг, який свідчив про реєстрацію у 2016 році (за заявкою, поданою у 2014 році) комбінованої торговельної марки, що містить графічне позначення та словесне позначення «Центр оргтехніки «Сенс». На той час стосунки між власниками обох товариств були досить напруженими, обидві сторони понесли достатньо високі судові витрати (у тому числі на про- ведення експертиз у справі), справа вже набирала ознак справи принципу для кожної сторони. Через неоднозначність ситуації юристи рекомендували сторонам розглянути можливість урегулювання спору в позасудовому порядку.

Перевірте справу на відповідність критеріям медіабельності?

Завдання 2. ТОВ «Будівельник» отримало всі дозвільні документи і хоче розпочати будівництво офісного центру поблизу багатоквартирного будинку. Мешканці будинку виступають проти такого будівництва, оскільки вважають, що воно може нанести шкоду житловому будинку. Частина мешканців категорично про- ти будівництва, налаштовані войовничо і готові до судового розгляду проблемної ситуації. Їхній лідер – Юлія – вважає, що на місці офісного центру варто розташувати невеликий сквер; вона налаштована не проводити переговори з будівельною компанією. Інша частина мешканців готова до ведення переговорів із ТОВ «Будівельник» і хоче, аби забудовник допоміг у проведенні ремонтних робіт у житловому будинку. Їхній лідер – Ольга – вважає, що будинок потребує проведення капітального ремонту: заміна труб, вікон, утеплення стін, ремонт даху тощо. І в цьому, за її переконанням, може допомогти будівельна компанія.

Юрист Світлана, яка мешкає в цьому ж багатоквартирному будинку, намагається загострювати конфлікт: подає скарги та звернення до прокуратури, органів місцевого самоврядування, суду, з метою спровокувати засновників (власників) ТОВ «Будівельник» піти на переговори з мешканцями будинку. ТОВ «Будівельник» в особі одного із засновників бажає порозумітися з мешканцями будинку, оскільки не хоче,

аби під час ведення будівельних робіт виникали сутички, опір і протистояння між його працівниками і мешканцями будинку.

Ознайомтеся з поданою нижче ситуацією та здійсніть діагностику конфлікту?

КЕЙСИ ДЛЯ ВПРАВ З МЕДІАЦІЇ

КЕЙС 1

Сторони:

власник складу орендар

орендар

З 2011 року ТОВ ММД орендує складські приміщення у ТОВ Nota group. Вартість оренди за місяць - 25000 грн. Від самого початку їхніх відносин орендар нерегулярно здійснював платежі власнику.

У червні 2021 року власник відправив рекомендований лист до орендаря, який вже запізнювався з виплатами протягом 2 місяців, і попросив виконати платежі протягом 10 днів після отримання листа. Власник попередив, що якщо орендар не виконає цього прохання, договір буде розірвано, а власник вимагатиме звільнити приміщення і здійснити повну орендну плату до 1 липня 2021 року.

Орендар не виконав вимогу. 1 липня 2021 року орендар отримав електронний лист про одностороннє розірвання договору оренди. 13 вересня 2021 року орендар перемістив частину своїх товарів з комори на територію двору власника. Інші товари були вилучені працівниками власника 1 жовтня 2021 року і розміщені за межами території двору власника. Деякі товари були пошкоджені під час виселення. 28 вересня 2021 року орендар сплатив орендну плату за період до липня 2021 року. 1 жовтня склад було повністю звільнено, а власник відправив електронний лист, вимагаючи від орендаря прибрати решту товару з його двору і зробити повні платежі до 1 листопада 2021 року. Рахунок-фактуру також було додано до електронної пошти для:

1. Орендна плата з 2021-07-01 до 2021-10-31 (всього $4 \times 25000 = 100000$ грн.);
2. Простій складського приміщення - 10000 грн.;
3. Прибирання приміщення для зберігання – 10000 грн.

Орендар не здійснив повну оплату до 1 листопада 2021 року. 3 листопада 2021 року він попросив власника сховища виплатити йому 20000 грн. за товар, пошкоджений під час виселення. Сторони вирішили спробувати врегулювати свій спір за допомогою процедури медіації.

Поділіться на групи з трьох осіб (медіатор та сторони). Сторони мають бути розподілені на власника складу та орендаря. Завдання полягає у проведенні медіації до стадії визначення інтересів сторін. Конфіденційну інформацію сторонам надасть викладач. Конфіденційна інформація однієї сторони не має бути відома другій стороні. Медіатор

не має знати ні загальної інформації, ні конфіденційної інформації сторін.

КЕЙС 2

Сторони:

Наталя де ла Порт, власниця будинку у Франції, 50 років;

Володимир Дотчман, захоплюється Францією та французами.

Володимир Дотчман нещодавно успадкував 90 000 євро від померлої далекої тітки. Він завжди мріяв мати другий дім у Бретані, Франції. Нарешті він знайшов ідеальне місце, котедж 17-го століття на ізольованому схилі пагорба з видом на річку.

Нинішній власниці, французенці п'ятдесяти років, Наталії де ла Порт, довелося неохоче продати будинок після третього розлучення, у неї було недостатньо можливостей, щоб забезпечити обслуговування такого будинку, як цей.

Володимир уже чотири рази дивився будинок і провів досить багато часу з агентом з нерухомості та Наталією, щоб домовитися про ціну. Нарешті Наталія забрала 5% від ціни, і була укладена угода на суму 86 000 євро, включаючи меблі. Володимир побачив, що будинок повністю умебльований, і вважав дуже вигідним для себе. Наталія не розуміла, чому Володимир так наполягав щодо меблів і змінив ціну. Крім того, вони домовилися, що Володимир може використовувати ділянку до продажу. Продаж ділянки залежав від сприятливого звіту про оцінку.

На початку все йшло добре. Проте під час другого візиту Володимир помітив, що багато дрібних речей, таких як каструлі, сковорідки і тачка біля сараю, зникли. Тоді Володимир про це не згадав, але під час його третього візиту стільці зникли з їдальні, а також зникли телевізор і одне з ліжок. Володимир зателефонував Наталії і поскаржився на це. Наталя сказала йому, що ці речі належать їй і що він не повинен втручатися в її справи. Володимир сказав, що очікує, що вона поверне речі. Тоді Наталія поклала трубку.

Через кілька днів оцінювач надав звіт і повідомив, що майно загалом у належному стані. Проте одна зі стін постраждала від вологи, а система очистки стоків була настільки старою, що її довелося повністю замінити. Цей ремонт коштуватиме від 3400 до 4500 євро.

Оцінювач випадково повідомив Володимиру, що більшість меблів з дому вивезено. Володимир розлютився, одразу зателефонував Наталії і сказав, що вона має негайно все повернути, а через ремонт доведеться переглянути ціну. Наталя була дуже засмучена і емоційна: «Якщо ти так поводишся, то можеш забути про угоду».

Згодом Володимир зв'язався зі своїм адвокатом, який, у свою чергу, зв'язався з іншою стороною. Було домовлено, що Володимир поїде в Бретань для приватної зустрічі з Франсуа для останньої спроби вирішити проблему.

Поділіться на групи з трьох осіб (медіатор та сторони). Сторони мають бути розподілені на власника складу та орендаря. Завдання полягає у проведенні медіації до стадії визначення інтересів сторін. Конфіденційну інформацію сторонам надасть викладач. Конфіденційна інформація однієї сторони не має бути відома другій стороні. Медіатор не має знати ні загальної інформації, ні конфіденційної інформації сторін.

Тема 9. Порядок проведення медіації (частина 2).

Лекції – 2 год.

Практичне заняття - 2 год.

Питання для обговорення:

1. Пошук та оцінка варіантів рішення.
2. Оформлення домовленостей.
3. Постмедіація.

ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Двоє братів – Михайло (старший) і Олексій (молодший) – отримали у спадок від батьків заміський будинок. Михайло вважає, що в нього більше підстав для того, аби володіти цим будинком, оскільки він його власноруч будував, поки Олексій «ходив пішки під стіл». Михайло все життя працював на одному підприємстві технологом і навчився жити на зарплату, як чесна людина, на відміну від молодшого брата, якому все давалося дуже легко. Михайло був ображеним на батьків, що все життя вони приділяли більше уваги Олексію. Він хотів, аби Олексій з повагою ставився до нього, як до старшого, і дослухався його порад. Олексій має власний невеликий бізнес, і саме він в останні роки фінансував завершення будівництва будинку. Олексій підрахував, скільки грошей він витратив на будівництво, а скільки – Михайло. Виявилося, що крім власної праці, старший брат особливо нічого і не вклав, тому претензії Олексія на будинок є обґрунтованими. Олексію не подобалося, що Михайло його завжди сприймав як маленького вередливого хлопчика, постійно давав безглузді поради, вважаючи себе старшим і обізнанішим.

Визначте позиції та інтереси сторін конфлікту?

Завдання 2. На роботу до будівельної компанії було прийнято нову працівницю на посаду інженера-будівельника на ім'я Світлана. Поруч із кабінетом Світлани знаходиться кабінет головного бухгалтера Ольги. Ольга, як і інші працівники компанії, звернула увагу на те, що Світлана гарно одягнена у брендові речі, на роботу приїжджає на власному авто,

носить коштовні прикраси. До появи Світлани в колективі своєрідним взірцем моди була Ольга. Світлана дуже швидко завоювала авторитет в інших працівників компанії. Між працівниками стався конфлікт. Світлана скаржилася, що головний бухгалтер Ольга ставиться до неї без поваги: звертається лише на ім'я, на що Світлана неодноразово робила Ользі зауваження. Ольга скаржилася, що Світлана ставиться до неї зневажливо, не враховує її думку в певних робочих розрахунках. Їй також хотілося мати авторитет у колег, подібно до Світлани.

Визначте позиції та інтереси сторін конфлікту?

КЕЙСИ ДЛЯ ВПРАВ З МЕДІАЦІЇ

КЕЙС 1

Сторони:

Ганна

Представник фітнес-клубу

До фітнес-клубу «Спорт – це життя» за рекомендаціями своїх знайомих мала намір потрапити Марина – молодий лікар зі спортивної медицини. Зокрема, наприкінці березня Марина прийшла до фітнес-клубу на гостьовий візит, який передбачав знайомство з клубом для подальшого придбання клубних карт. Вона відвідала басейн і сауну, де її оглянув лікар, а також тренажерний зал, де була проведена консультація інструктора.

Під час гостьового візиту Марина вирішила одразу придбати клубну карту на рік, сплативши половину її вартості й підписавши договір із фітнес-клубом. Решту суми вона мала віддати при першому відвідуванні, яке було заплановано на початок наступного місяця.

У день першого відвідування фітнес-клубу Марині довелося зіткнутися з неприязню нового адміністратора фітнес-клубу Ганни. Зокрема, остання зовсім не звертала увагу на нову клієнтку: не привіталася з нею, не допомогла зорієнтуватися, де переодягальня, на всі запитання відповідала грубим тоном, що вона зайнята і їй ніколи возитися з Мариною.

Будучи дуже вразливою людиною, Марина вирішила розірвати договір із фітнес-клубом, але ані його керівництво, ані юрист на зв'язок з нею не виходили. Коли ж Марина прийшла до фітнес-клубу та оголосила про те, що буде звертатися зі скаргою до органів захисту прав споживачів, їй все-таки призначили зустріч з юристом. Водночас юрист пояснив Марині, що для розірвання договору та повернення сплачених нею коштів необхідна наявність однієї з обґрунтованих підстав, що безпосередньо міститься в переліку договору.

Ознайомившись удома більш детально з умовами договору, Марина побачила, що такої підстави для розірвання договору, як «пихатість

адміністратора клубу», у ньому, звісно, не було. Отже, перед нею був вибір: спробувати все ж таки відвідувати фітнес-клуб та не комунікувати з пихатим адміністратором або повністю втратити сплачені нею кошти. Відтак Марина вирішила продовжити свої заняття у фітнес-клубі. Проте за два тижні вона зрозуміла, що через поведінку адміністратора Ганни вона більше не може ходити до цього закладу. Її терпіння було повністю вичерпано. З огляду на це, Марина вирішила розірвати свої відносини з клубом, про що був повідомлений його директор. Разом із тим Марина мала намір і повернути сплачені нею гроші. Тому вона повідомила керівництво, що звертатиметься до суду.

Оцінивши всі ризики ситуації, керівництвом фітнес-клубу було запропоновано Марині пройти процедуру медіації з Ганною та спробувати вичерпати їхній конфлікт.

Поділіться на групи з трьох осіб (медіатор та сторони). Сторони мають бути розподілені на Ганну та представника фітнес-клубу. Завдання полягає у проведенні медіації до пошуку та оцінки варіантів рішень. Конфіденційну інформацію сторонам надасть викладач. Конфіденційна інформація однієї сторони не має бути відома другій стороні. Медіатор не має знати ні загальної інформації, ні конфіденційної інформації сторін.

ТЕМИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОБІТ

1. Альтернативний розгляд цивільних справ як окрема форма захисту цивільних прав.
2. Альтернативний розгляд цивільних справ у контексті міжнародного руху за доступність правосуддя.
3. Альтернативний розгляд цивільних справ та концепція “суду з багатьма дверима” в США.
4. Альтернативний розгляд цивільних справ та право на справедливий судовий розгляд
5. Цивільне судочинство та альтернативний розгляд цивільних справ
6. Поняття, ознаки та система способів альтернативного розгляду цивільних справ.
7. Джерела правового регулювання альтернативних способів розгляду цивільних справ.
8. Комбіновані способи альтернативного розгляду цивільних справ.
9. Принципи альтернативного розгляду цивільних справ.
10. Переговори та претензійний порядок як способи альтернативного розгляду цивільних справ.
11. Правова природа міжнародного комерційного арбітражу.
12. Роль міжнародного комерційного арбітражу у вирішенні спорів, що виникають у сфері зовнішньо-економічних відносин.
13. Міжнародно-правове регулювання діяльності міжнародних арбітражних судів.

14. Правове регулювання міжнародного арбітражного розгляду спорів та діяльності арбітражних судів в національному законодавстві різних держав.
15. Теорія делокалізації арбітражу і її значення.
16. Арбітражна угода як різновид третейського договору (угоди), її види.
17. Автономність арбітражної угоди.
18. «Патологічність» арбітражних угод.
19. Арбітрабельність спорів.
20. Теорія «компетенції компетенції» міжнародного комерційного арбітражу.
21. Гармонізація арбітражного розгляду та вплив Типового Закону ЮНСІТРАЛ про міжнародний комерційний арбітраж на внутрішньодержавні закони про міжнародний комерційний арбітраж.
22. Вплив принципів УНІДРУА на розгляді спорів, що впливають із міжнародних комерційних контрактів.
23. Концептуальні проблеми взаємодії законодавчого регулювання міжнародного комерційного арбітражу і Lex Foris.
24. Глобалізація як чинник процесів уніфікації міжнародного комерційного арбітражу.
25. Формування інтеграційного процесу у сфері міжнародних відносин та фрагментація юстиціальної діяльності міжнародного комерційного арбітражу.
26. Сучасна глобальна структура міжнародного комерційного арбітражу: проблеми та тенденції.
27. Роль державних судів щодо застосування Нью-Йоркської конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень 1958 р.
28. Поняття загальних правил провадження у справі в міжнародному арбітражному суді.
29. Правила збирання, подання, дослідження та оцінки доказів в міжнародному комерційному арбітражі.
30. Сприяння державних судів міжнародному комерційному арбітражу в отриманні доказів: поняття, значення, форми та правове регулювання в різних державах.
31. Доарбітражний порядок врегулювання спору: поняття, форми, наслідки недотримання.
32. Вжиття заходів забезпечення позову, пред'явленого до арбітражного суду.
33. Рішення арбітражного суду (award), його значення.
34. Судовий контроль за діяльністю міжнародного комерційного арбітражу.
35. Підстави скасування рішення міжнародного арбітражного суду.
36. Виконання рішень національних та іноземних арбітражних судів.

37. Визнання іноземних арбітражних рішень як умова приведення їх до виконання.
38. Підстави відмови у визнанні та приведенні до виконання іноземного арбітражного рішення.
39. Порядок розгляду судами загальної юрисдикції заяв про визнання і приведення до виконання іноземних арбітражних рішень.
40. Медіація як альтернативний спосіб вирішення справ.
41. Принципи медіації.
42. Загальний порядок проведення медіації.
43. Етичні виклики у роботі медіатора.
44. Інтеграція медіації у цивільне судочинство.
45. Мед-арб та арб-мед як комбіновані способи альтернативного вирішення спорів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти.

1. Конституція України від 28.06.1996 р. 254к/96-вр. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр/card2#Card>.
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/card2#Card>.

Основна література

1. Komarov V., Tsuvina T. International standard of access to justice and subject of civil procedural law. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 2021. No 28(3). С. 197-208.
2. Drozdov O., Rozhnov O., Mamnitskyi V. Mediation and Court in Ukraine: Perspectives on Interaction and Mutual Understanding. 2021. No 3(11). *Access to Justice in Eastern Europe*. P. 181–190.
3. Izarova I., Prytyka Y., Kravtsov S. Towards effective dispute resolution: A long way of mediation development in Ukraine. *The Asian International Journal of Life Sciences*. 29 (1). PP. 389-401.
4. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів: підручник / за ред. Н.Ю. Голубевої. Одеса: Фенікс, 2021. 344 с.
5. Альтернативні способи вирішення спорів: навч. посіб./за заг. ред. Ю.Д. Притики. Х.: Право, 2019. 264 с.
6. Медіація у професійній діяльності юриста. Одеса: “Екологія”, 2019. 456 с.
7. Tsuvina T. Access to justice in terms of the rule of law: origins of understanding. *Recht der Osteuropäischen Staaten*. 2020. No 1. P. 84–88. Цувіна Т. А. Онлайн суди та онлайн вирішення спорів у контексті міжнародного стандарту доступності правосуддя: міжнародний досвід. *Проблеми законності*. 2020. Вип. 149. С. 62–79.

8. Цувіна Т. А. Впровадження інституту присудової медіації як перспективний напрямок реформування цивільного процесуального законодавства України. Україна на шляху до Європи: реформа цивільного процесуального законодавства. Зб. наук. праць. Мат-ли міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7 липня 2017 р.) / за заг. ред. І.О. Ізарової, Р.Ю. Ханік-Посполітак. Київ.: ВД Дакор, 2017. С. 195-200.
9. Цувіна Т. А. Перспективи запровадження інституту присудової медіації в Україні. Проблеми цивільного права та процесу : мат-ли наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті О. А. Пушкіна : 19-20 травн. 2017 р., Харків / Харків. нац. ун-т внутріш. справ, Асоц. цивілістів України. Харків : ХНУВС, 2017. С. 383-386.
10. Цувіна Т. А. Медіація як обов'язковий досудовий порядок та проблема доступності правосуддя у цивільних справах. Адвокатура України: сучасний стан та перспективи розвитку (з нагоди 45-річчя створення Ради присяжних повірених при Харківському окружному суді) : мат-ли Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 16 трав. 2019 р.) / редкол.: Т. Б. Вільчик (голова) та ін. Харків : Право, 2019. С. 180-182.
11. Цувіна Т. А. Онлайн медіація: світовий досвід та перспективи для України. Збірка статей “5 років діалогу та 25 років медіації в Україні: від протистояння до порозуміння”. К.: ВАІТЕ, 2019. С. 158-162.

Додаткова література

1. Ткачук О. С. Тенденції розвитку досудових процедур у цивільному судочинстві. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2016. № 4. С. 90-107.
2. Цувіна Т. А. Право на суд у цивільному судочинстві: монографія. – Х.: Слово, 2015. 218 с.
3. Біцай А.В. Участь адвоката в медіації: монографія / А. В. Біцай ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. Г. Яновської ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Правова єдність : Алерта, 2017. 259 с.
4. European Handbook for Mediation Lawmaking. URL: <https://rm.coe.int/sepej-2019-9-en-handbook/1680951928>
5. EU Handbook on Mediation: Mediation Law and Practice in Other EU Countries URL: http://mediation-net.eu/pdf/books/analysis_concise_text2.pdf
6. Любченко Я. П. Альтернативні способи вирішення правових спорів: теоретико-правовий аспект : дис. канд. юр. наук : 12.00.01. Право : Харків. 2018. 254 с.
7. Мазаракі, Н. А. Теоретико-правові засади запровадження медіації в Україні : 12.00.01 : дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2019. 484 с. URL: <http://instzak.rada.gov.ua/uploads/documents/31793.pdf>

8. Практика медіації: Словник-довідник / уклад.: С. О. Гарькавець, Л. П. Волченко. Лисичанськ: ТОВ «ФОКСПРИНТ», 2019. 128 с.

Інтернет-ресурси

Сайт Ради Європи - <http://www.coe.kiev.ua>

Проект ЄС «Підтримка реформ у сфері юстиції» - <http://www.justicereformukraine.eu/uk/>

Офіційний веб-портал Верховної Ради України - <http://rada.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Президента України - <http://www.president.gov.ua>

Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України - <http://www.kmu.gov.ua>

Офіційний веб-портал Верховного Суду - https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/

Офіційний веб-портал Конституційного Суду України - <https://ccu.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України - <https://minjust.gov.ua/>

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри цивільного процесу. URL: <https://library.nlu.edu.ua/senmk/item/154-tsyvilnyi-protses.html>